

Rapport studentärenden 2021

Student- och doktorandombuden
Nazira Hammoud Shahwan & Ninna Oom

Medicinska Föreningen i Stockholm
Box 250, 171 77 Stockholm
Nobels väg 10, KI Campus Solna
Alfred Nobels Allé 8, KI Campus Flemingsberg
Tel: 08 – 524 830 79

www.medicinskaforeningen.se

Bakgrund – roll och arbetssätt

Medicinska Föreningen (MF) har två student- och doktorandombud (hädanefter ombud) till vilka alla studenter på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå vid Karolinska Institutet (KI) kan vända sig med frågor eller problem. Samtliga studenter och doktorander, oberoende av medlemskap i MF, kan kontakta ombuden och ombuden har tystnadsplikt. Ombudens huvudsakliga arbetsuppgifter är följande, omnämnda i prioriteringsordning:

- 1) Agera ombud i enskilda student- och doktorandären
- 2) Information till studenter och doktorander
- 3) Strategiskt arbete och återkoppling till studentkårerna och KI
- 4) Omvärldsbevakning

Ombudens främsta arbetsuppgift är enskilda kontakter och/eller möten med studenter och doktorander, samt deras berörda program och institutioner. Ett exempel är stöd vid disciplinnämndsärenden, där ombuden kan vara behjälpliga med att förklara hur processen och mötet går till, stötta studenterna i utformande av yttrande och närvara vid studenternas sida på själva mötet. På studentsidan informerar ombuden även om sin roll och funktion vid terminsstart och löpande under terminerna.

Vidare har ombuden en stående inbjudan till möten med Studenthälsan, utbildningssektionerna, interna möten på MF och OF och kan välja att medverka på möten med Kommittén för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (KU). Utöver nämnda möten har ombuden regelbunden kontakt med anställda på KI. Framför allt rör det sig om kontakter med studievägledare, grundutbildningsansvariga (GUA), programdirektorer (PD) och administratörer på KI:s olika program och institutioner, men även den centrala förvaltningen. Slutligen ska ombuden ägna sig åt omvärldsbevakning inom student- och utbildningsfrågor.

Rapportering till KU

Ombuden inkommer årligen med en rapport över sin aktivitet till KU. Rapporten summerar det gångna årets studentärenden i antal, uppdelat på program, kön och härkomst. Vidare redovisas de vanligaste förekommande kategorierna av ärenden som inkommit. Övriga iakttagelser och rekommendationer angående studenters situation på KI sammanfattas också.

Sammanställning av studentärenden 2021

Årets rapport är en sammanställning av de ärenden som ombuden har arbetat med under verksamhetsåret 2021. Det rör sig om totalt 156 ärenden, varav 140 var nya ärenden och 16 var kvar sedan 2020. Majoriteten av studenterna som kontaktade ombuden var kvinnor (71 %), respektive hade svensk bakgrund (90 %) (se tabell 1). Fördelningen mellan kön stämmer överens med hur det ser ut på KI:s program i stort, men gruppen internationella studenter är svår att

överblicka.¹ KI har endast siffror på antalet *inresande studenter*, vilket är en mycket liten andel av alla studenter, men inte på till exempel de studenter från andra länder som går på de internationella masterprogrammen. Det går således inte att säga om denna grupp är överrepresenterad hos ombuden. Ombuden upplever att KI har utvecklat bra rutiner för att ta hand om sina internationella studenter.

Tabell 1 – Antal ärenden totalt och uppdelat på kön/härkomst 2019–2021

År	2019	2020	2021
Antal ärenden (n)	123	179	156
Andel kvinnor	70 %	78 %	71 %
Andel män	28 %	30 %	27 %
Andel annat²	7 %	1 %	1 %
Vill inte ange	-	-	1 %
Andel internationella³	-	-	10 %
Andel svenska	-	-	90 %

Om man ska se till hur ärendena fördelades per program, så är det en liten andel studenter som kontakter ombuden (se tabell 2 och 3). De kan tidsmässigt variera från någon dag till flera månader. Arbetsbelastningen ser olika ut beroende på ärendets art och i vilket skede det hanteras samt på hur mycket stöd studenten vill ha av ombuden. Ofta ger ombuden endast råd i hur en fråga kan drivas inom ramen för lärosätets regelverk och rutiner, men ibland behöver studenten även bli lyssnad på, få stöd i att aktivt driva en fråga och/eller ha ombuden vid sin sida i större möten med KI.

Det är svårt att förklara skillnader i statistik mellan de olika programmen. Anledningar till att många studenter från ett program kontakter ombuden kan bero på att det finns många olika problem på programmet eller att flera studenter upplever samma problem vid ett tillfälle. Det kan också vara så att vissa program är bra på att informera sina studenter om att ombuden finns och att fler därför tar kontakt.

Det är vidare svårt att säga något om mönster över tid eftersom programmen skiljer sig mycket åt i storlek. Därmed gör en eller två studenter mycket stor skillnad på ett litet program, vilket inte gäller för de stora programmen. Något ombuden ändå väljer att lyfta är att ärendena på läkarprogrammet har ökat och ärendena på sjuksköterskeprogrammet har minskat till 2021, medan tandläkarprogrammet låg högt 2020. Läkarprogrammets ökning går troligtvis att koppla till det nya läkarprogrammet som infördes HT21. Det har bland annat lett till att många studenter hör av sig angående omexaminationer och spärrentor, eftersom de är oroliga att de inte ska kunna gå kvar på det gamla programmet. Tandläkarprogrammets topp 2020 skulle eventuellt kunna kopplas

¹ Bland alla aktiva studenter på KI är 75 % kvinnor (siffror från KI/Ladok, 2021). På VT21 var det 15 inresande studenter på KI och på HT21 30 (siffror från KI/Ladok, 2021). Ombuden hade kontakt med 15 internationella studenter under hela 2022.

² Sedan 2021 kan studenter själva definiera sitt kön utifrån kvinna, man, annat och vill inte ange.

³ Sedan 2021 kan studenter själva definiera sig som internationella studenter.

till pandemin och fler frågor om dispens, och minskningen på sjuksköterskeprogrammet skulle kunna ha att göra med att programmet har en tydligare kommunikation med sina studenter.

Tabell 2 – Antal ärenden per program 2021

Program	Antal ärenden	Antal aktiva studenter ⁴	Ärenden/aktiva studenter (%)
Arbetsterapeutprogrammet	14	272	5 % ⁵
Audionomprogrammet	2	76	3 %
Barnmorskeprogrammet	5	123	4 %
Biomedicinprogrammet	6	148	4 %
Fristående kurser	2	1713	0 %
Fysioterapeutprogrammet	1	404	0 %
Logopedprogrammet	1	141	1 %
Läkarprogrammet	57	1815	3 %
Magister i arbete och hälsa	3	63	5 %
Magister i diagnostisk cytologi	1	17	6 %
Magister i global hälsa	1	34	3 %
Magister i nutritionsvetenskap	1	34	3 %
Master i bioentreprenörskap	1	61	2 %
Masterprogrammet i biomedicin	2	86	2 %
Master i hälsoinformatik	8	75	11 % ⁶
Masterprogrammet i molekylära tekniker inom livsvetenskaperna	1	30	3 %
Optikerprogrammet	1	152	1 %
Psykologprogrammet	3	352	1 %
Röntgensjuksköterskeprogrammet	4	128	3 %
Sjuksköterskeprogrammet	17	722	2 %
Sjuksköterskeprogrammet - Distans	6	217	3 %
Specialist - barn och ungdom	8	209	4 %
Specialist - distriktssköterska	1	309	0 %
Specialist - intensivvård	2	49	4 %
Specialist - operationssjukvård	1	50	2 %
Tandläkarprogrammet	7	494	1 %
Totalt	156	7774	

⁴ Siffror från Ladok för HT 2021.

⁵ Den höga siffran beror på att flera studenter har varit inblandade i ett och samma ärende.

⁶ Den höga siffran beror till viss del på att samma studenter har varit aktuella i flera ärenden, men även med hänsyn till detta så ligger programmet högre jämfört med andra.

Tabell 3 – Ärenden per program 2019–2021 i antal och procentuell andel

Program	2019	2019	2020	2020	2021	2021
Arbetsterapeutprogrammet	5	2 %	7	3 %	14	5 %
Audionomprogrammet	0	0 %	4	5 %	2	3 %
Barnmorskeprogrammet	1	1 %	2	2 %	5	4 %
Biomedicinprogrammet	12	8 %	8	5 %	6	4 %
Biomedicinska analytikerprogrammet	0	0 %	2	1 %	0	0 %
Fristående kurser	1	0 %	0	0 %	2	0 %
Fysioterapeutprogrammet	6	2 %	4	1 %	1	0 %
KUB	0	0 %	1	20 %	0	0 %
KUT	0	0 %	1	6 %	0	0 %
Logopedprogrammet	2	2 %	4	3 %	1	1 %
Läkarprogrammet	30	2 %	38	2 %	57	3 %
Magister i arbete och hälsa	0	0 %	0	0 %	3	5 %
Magister i diagnostisk cytologi	0	0 %	0	0 %	1	6 %
Magister i global hälsa	2	5 %	2	5 %	1	3 %
Magister i nutritionsvetenskap	2	8 %	2	5 %	1	3 %
Master i bioentreprenörskap	1	2 %	7	20 %	1	2 %
Masterprogrammet i biomedicin	0	0 %	0	0 %	2	2 %
Master i folkhälsovetenskap	0	0 %	3	4 %	0	0 %
Master i hälsoekonomi, policy och management	1	2 %	0	0 %	0	0 %
Master i hälsoinformatik	0	0 %	1	1 %	8	11 %
Master i molekylärbiologi (Lund)	1	1 %	0	0 %	0	0 %
Masterprogrammet i molekylära tekniker inom livsvetenskaperna	0	0 %	0	0 %	1	3 %
Master i toxikologi	3	2 %	0	0 %	0	0 %
Optikerprogrammet	1	1 %	6	4 %	1	1 %
Psykologprogrammet	0	0 %	8	2 %	3	1 %
Röntgensjuksköterskeprogrammet	3	3 %	5	4 %	4	3 %
Sjuksköterskeprogrammet	33	4 %	34	4 %	17	2 %
Sjuksköterskeprogrammet - Distans	0	0 %	0	0 %	6	3 %
Specialist - anestesivård	0	0 %	1	-	0	0 %
Specialist – barn och ungdom	0	0 %	0	0 %	8	4 %
Specialist - distriktssköterska	1	-	1	-	1	0 %
Specialist - intensivvård	0	0 %	0	0 %	2	4 %
Specialist - operationssjukvård	0	0 %	0	0 %	1	2 %
Specialist – psykiatrisk vård	1	-	0	0 %	0	0 %
Specialist – vård av äldre	1	-	0	0 %	0	0 %
Specialist – ej spec.	0	0 %	1	-	0	0 %
Tandhygienistprogrammet	1	1 %	2	2 %	0	0 %
Tandläkarprogrammet	12	3 %	30	6 %	7	1 %
Totalt	120		174		156	

Typ av ärenden

Under denna rubrik redovisas de vanligaste kategorierna av ärenden (se tabell 4 och diagram 2). Sedan 2021 handläggs alla ärenden i ett standardiserat ärendehanteringssystem, vilket möjliggör för ombuden att plocka ut statistik över vilken typ av ärenden som inkommer. Eftersom kategoriseringssystemet därmed är relativt nytt kommer det att ta ytterligare några år innan det är möjligt att tydligt se samband över tid. Däremot går det att se vissa tendenser redan nu.

De vanligaste ärendena är kopplade till huvudkategorin examination och under 2021 var underkategorierna omexamination/upsamlingstillfälle och omprövning vanligast. Ofta handlar dessa ärenden om att studenter önskar fler tillfällen för omtentamen eller har ansökt om dispens eller uppskov gällande oavslutad kurs inför spårterminer, men fått avslag.

En annan återkommande typ av problem är studie- och arbetsmiljö/likabehandling, där studenter exempelvis rapporterar att de upplever sig bli trakasserade eller diskriminerade. Något som återkommer är även ärenden kopplade till VFU, där studenter ibland inte lever upp till professionalitetskravet och därmed inte får godkänt vid examination. Studenterna vittnar om en osäkerhet kring vad kursmålen för professionellt bemötande innebär, vilket leder stress och konflikter kring betyg med examinator och/eller VFU-handledare.

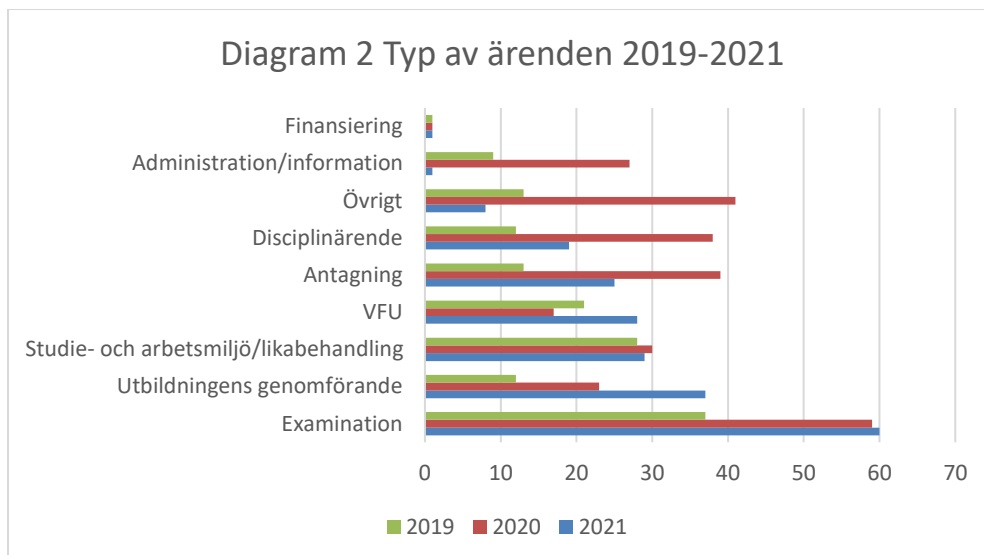
Vidare sticker antalet disciplinärenden för 2020 ut i statistiken. Att antalet disciplinärenden ökade hos ombuden ligger helt i linje med hur det såg ut på KI och landets övriga lärosäten.⁷ Dock ter det sig något märkligt att antalet ärenden minskade 2021, men detta skulle kunna ha att göra med att KI var ett av de lärosäten som rapporterade en avmattning från 2020 till 2021 och/eller att KI i möjligaste mån avstod från att införa nya examinationsformer på distans trots pandemin.

Tabell 4 – Typ av ärenden 2021

Ärendekategori	Antal	Underkategorier ⁸
Examination	60	Omexamination/upsamlingstillfälle (19), omprövning (12), begränsning av examination (3), byte av examinator (3), motivering av betyg (3), examinationsanvisningar (2), dispens från obligatoriska moment (1), obligatoriska moment (2), rättningstid (1)
Utbildningens genomförande	37	Kursinnehåll (12), bristande handledning (4), schema (4), byte av handledare (3), föreläsare (2), inställda moment inom kurs/program (1), kostnader i samband med utbildning (1), kurs-/utbildningsplan (1), kursvärdering (1)
Studie- och arbetsmiljö/likabehandling	29	Trakasserier/sexuella trakasserier (10), organisatorisk och social arbetsmiljö (9), funktionsnedsättning/tillgänglighet (4), diskriminering (2), föräldraskap (2)
VFU	28	Olämplig VFU-plats (6), underkänd VFU (6), handledning (4), VFU - övrig personal (3) halvtidsbedömning/avslutningssamtal (3), byte av VFU-plats (1)
Antagning	25	Dispens (15), behörighet (3), studieuppehåll/-avbrott (3), kurs-/programbyte (2), tillgodoräknande (2)
Disciplinärende	19	Vilseledande (17), störande vid allmänna utrymmen (2)
Övrigt	8	Forskningsetik (2), bristande befogenhet (1)
Administration/information	1	Felaktig/bristande information
Antagning	1	Studiemedel

⁷ Universitetskanslersämbetet. "Disciplinärenden 2021 vid universitet och högskolor".

⁸ Vissa ärenden kopplas endast till huvudkategori och vissa ärenden har inslag av flera huvud- och underkategorier.

Generella iakttagelser och rekommendationer

Samarbetet mellan ombuden och KI fungerar mycket bra. Vid kontakt gällande specifika ärenden upplever ombuden att KI:s medarbetare nästan uteslutande är positivt inställda, vilket är till stor hjälp för ombud och studenter. Särskilt bra samarbete upplever ombuden med studievägledare, handläggare i Disciplinnämnden och programdirektorer, där särskilt läkarprogrammet, sjuksköterskeprogrammet, arbetsterapeutprogrammet och logopedprogrammet kan nämnas. Några av dessa program är de som har störst antal ärenden och därför är det naturligtvis mycket positivt att det finns en bra dialog med dem. Ett utvecklingsområde är att grundutbildningsansvariga, utbildningsansvariga och studierektorer på övriga program upparbetar ett lika bra samarbete med ombuden.

Ytterligare ett utvecklingsområde som ombuden ser, är information och tillvägagångssätt gällande omexaminationer. Vad gäller information och ansökan om omexamination, har KI sedan 2021 tagit fram ett dokument som ska gälla alla program. Det vore positivt om alla kunde förtydliga för studenterna att det är detta som ska användas⁹, till exempel genom att göra det tillgängligt på varje kurssida i Canvas. Vidare vill ombuden uppmärksamma att det finns fler möjligheter till omtentamen på vårterminen än på höstterminen, vilket blir särskilt problematiskt om studenten riskerar att spärras till nästföljande termin. KI bör därför se över om det går att likrikta detta, genom att exempelvis införa ytterligare ett tentamenstillfälle tidigare på höstterminen.

Ett annat sätt att likrikta förutsättningarna är att se över om samtliga program utgår från samma grunder för att ge dispens för ej avklarad kurs inför spärrtermin. Studenter som söker upp ombuden upplever en diskrepans på detta område. Hållningen på vissa av KI:s program verkar vara att studenten måste ha uppfyllt de formella antagningskraven (avklarad kurs), men enligt Högskoleförordning (1993:100) 7 kap. 3§, "skall [högskolan] göra undantag från något eller några

⁹ Om inte programmet har tagit fram ett eget dokument.

behörighetsvillkor, om sökanden har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen utan att uppfylla behörighetsvillkoren". Det borde därmed finnas utrymme att göra undantag för studenter med tidigare erfarenheter som tydligt kan kopplas till den efterfrågade kompetensen för nästkommande kurs. Enligt studenternas beskrivningar tar vissa program och kurser hänsyn till detta, men inte alla.

Vidare efterfrågar ombuden tydlighet kring kursmålen för professionellt bemötande under VFU:n, vilket skulle kunna bidra till mindre osäkerhet och konflikter för både studenter och KI-medarbetare. Det kan vara en utmaning för studenter att anpassa sig till en ny arbetsplats på kort tid. Dessutom kan det vara så att de möts av personal på VFU-platsen som är stressad, bär med sig sina egna arbetsmiljöproblem och inte är tränade i att genomföra bedömningar av studenters förmåga, vilket kan skapa osäkerhet och vaghet i bedömning av studenten. Genom att förtydliga kursmålen skulle stress och konflikter om betyg förhoppningsvis kunna undvikas.

Till sist är det viktigt att alla program/kurser informerar de studenter som är under utredning för disciplinärende att de kan kontakta ombuden redan vid misstanke. Många studenter som kontaktar ombuden vittnar om att de känt sig ensamma och utsatta i denna inledande fas. Att få stöd i början av processen skulle kunna bidra till en ökad förståelse och minskad oro för dem. Problem skulle vidare kunna undvikas om alla tentamensvakter arbetade på ett likvärdigt och därmed rättssäkert sätt, eftersom samma typ av vilseledande beteende kan hanteras olika av olika personer. Därför ser ombuden positivt på KI:s förslag att införa en central pool för tentamensvakter med tillhörande utbildning. Slutligen syns en tydlig utveckling i hur disciplinärenden hanteras av KI och ombuden vill särskilt uppmärksamma att nämndens sammansättning fungerar mycket bra, att informationen till studenterna är tydlig, att handläggningen är snabb¹⁰ och att ombuden känner sig mycket välkomna i de ärenden som de är involverade i.

¹⁰ I jämförelse med hur ombud på andra lärosäten rapporterar kring handläggningstid.